

pikameelne ja pika taibuga. Otseselt ka-
june on ta, nagu pind seal, kus ta elab.

„Muidugi, häda ju on selle maaga, aga
see tuleb kõik sellest Venemaast, kes on
maailma asjad sassi ajanud,“ ütleb Ei-
nari oma vennale Vilhole.

„Kes sulle seda ütles,“ küsis Vilho,
aga ta teab seda küsimatagi. Temaagi on
kaksikümne aastat kuulnud Kurki-
mäki ja Pohjanpää taoliste kulakute jut-
tu, et need „perkelä ryssäd“ on kõiges
süüdi.

Einari on tüüpiline soome töörahva
esindaja, ja vaadates, kuidas tema liht-
sat, aga ausat hinge lahti mõtestab NSV
Liidu rahvakunstnik Ants Lauter „Es-
tonia“ uuslavastuses „Tuul lõunast“ (dra-
matiseering E. Grini Stalini preemiaga
autasustatud samanimelise jutustuse jär-
gi), tunneme, et see pika taibuga, põhi-
liselt aus Einari kehastab endas suurt osa
soome rahvast. Mitte seda Kurkimäki
ja Pohjanpääde Soomet, kes ise ja kelle
pojad kaitseliitlaste mundrisse pugenu-
lt rüuskavad ringi pussikangelastena ja sõja-
õhutajatena, vaid lihtsahingelist ja sooja
südamega tublit soome rahvast.

Aga kõik pole selle viimase osa hulgas
soomlastest ainult pikameelsed Einarid.
On ka tulisemeelseid Vilhosid, kes mõis-
tavad seda ülekohtu, mis tehakse liht-
sale soomlasele, teda imperialistide huvi-
des mõne aasta jooksul kahte raskesse
sõtta kiskudes.

Miks sõidada, seda Einarid ei tea, ja
kuigi Vilhod seda ei taha, toimuvad nii
Talvesõda Nõukogude Liidu vastu kui
ka selle kalmude vaevalt rohtudes uus
sõda, kus Kurkimäki on leidnud idee-
lise liitlase, saksa fäšisti, et haarata Nõu-
kogude Karjala järele.

Sõda aga lõpeb teistigi kui seda ootasid
Kurkimäki ja Pohjanpää. Ja see Ei-
nari, kes tuleb sõjast, pole enam endine.
Teda on juba riivanud tuul lõunast, ta
näeb maailma pisut teissuguste silmadega.

„Vale, suur vale on kogu see jutt rüs-
sadeist, nad on südamega, sooja südame-
ga!“ jõuab ta veendumusele.

Loomutruu ning usutatav on selle lihtsa
soome külakehviku klassiteadvusele ärka-
mine, mida meile kaasakiskuvalt näitab
Einari kehastaja Ants Lauter. Tema
mängus pole mingisuguseid kunstlikena
tunduvaid lavatehnilisi võtteid, tunneme,
et ta kogu südamega kaasa elades ja
suure kunstniku talendiga rullib meie ees
lahti selle lihtsa inimese hingeväärtused
ja -heitlused.

Muidugi on Kurkimäki (kehastab näi-
leja A. Randviir) üks esimesi, kes sõjast
saabunud Einarit tuleb tervitama. Ja mui-
dugi selgest rõõmusest, et mees on ter-
vena tagasi tulnud, sest töö ootab.
Isegi kolme sõja-aasta sõnnik on lauta-
dest välja vedamata, sest Einarid sõdi-
sid ja Kurkimäki ning nende loodreist
pojad end selle tööga ei tülitanud.

Einari keeb protest, kui ta mõistab,
et teda jälle ja ainult tööorjana vajatakse.
Ent veel ei murdu see esile. Ta kan-
natab sisemiselt, kuid läheb järgmisel
päeval tööle. See, mis sees käärib, pais-
kub aga esile siis, kui kulaku poeg tema
naist Elsat (Meeta Luts) süüdistab piima-
varguses, tahtes kätte maksa selle eest,
et noine endaga lipitseda ei lubanud.

„Aitab!“ hüüab ta raevunult Kurki-
mäkile.

Talle on saanud selgeks, et soome töö-
rahva hädade põhjustajad on Kurkimä-

ponjast poigao kenvikku ronuvalu
suurnikke. Ka Meeta Luts Einari naise
Elsana läheneb kaunistigi lihtsale soome
talunaisele, ja edasistel etendustel seda
lihtsust veelgi rõhutades ning hetketi
esilduvat liigset kohmakust ära jättes,
mida ehk pole tarvis nii palju anda pe-
remehe tütre küllaskäikude puhul, saavu-
tab näitleja kahtlemata Einarile väärilise
kaaslase. Elsa peaks, kui mitte mõistuse-
liselt, siis vaistlikult nägema Hildas neid
sümpaatseid jooni, mis Vilhole, tubli-
le soomlasele, imponeerivad.

Ka Nuude Vilho, kuigi tal vahel soome-
likkust kõnes pisut puudu jääb, on siiski
tubli ning selge pilguga mees, kellest
usume, et sõna „seltsimees“ pole tema
poolt öeldud mitte ainult selleks, et näi-
dendis rõhutada tema meelsust A. Rand-
viir Kurkimäki, ehkki ta omab pisut
Tillereinu peremehe maneeeri, on vastik
kulakujõmm, jääb usutavaks, kuigi ta osa
karrikeerimisel vahel pisut üle pakub.
Seda ülepakkumist on ehk ka veel L.
Rajala Eliases ja O. Eskola Vihtoris,
kuid loodame, et see on lavastuse
liigest värskusest.

„Tuul lõunast“ on Stalini preemia lau-
reaadi Elmar Grini jutustuse järgi A. V.
Grini ja V. M. Filippovi poolt dramati-
seeritud näidend. Teos on väärtuslikuks
lisaks nõukogulikule näitekirjandusele.
Äsja esietendunud lavastus omab veel
mõningaid pisipuudusi, kuid siiski võib
ütelda, et see kujuneb „Estonia“ draama-
kollektiivile tõiseks kunstiliseks võiduks,
võlgnedes selle eest eriti tänu peaosaj-
lise Einari-Lauteri suurepärasele osaku-
jundusele.

REIN NUGIS